

Nr 188.

Av herrar **Olsson** i Ramsta och **Hedlund** i Östersund, om rätt för vissa prästgårds- och kronoarrendatorer att uppsäga sina arrenden till upphörande den 14 mars 1926 m. m.

Både vid 1923 och 1924 års riksdagar väcktes motioner i både första och andra kammaren om rätt för de prästgårds- och kronoarrendatorer, som tagit sina arrenden under åren 1916—1921, att, där de så önska, uppsäga sina arrenden till upphörande den 14 mars följande år.

Vid 1923 års riksdag väcktes motioner dels av herr Albin Andersson m. fl. i första kammaren och herr Karlström i Lummelunda m. fl. i andra kammaren, vari hemställdes, att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t hemställa om sådan ändring av grunderna för utarrendering av kronans jordbruksdomäner, att arrendator, vars kontrakt slutits efter utgången av år 1916, må äga rätt att före den 1 sept. 1923 uppsäga kontraktet, i vilket fall ny sakkunnig värdering av fastighetens arrendevärde skulle äga rum, och arrendevillkoren, avseende tiden från 14 mars 1924, därefter fastställas, varefter arrendet på de fastställda villkoren skulle hembjudas den föregående arrendatorn med rätt för honom att inom föreslagen tid antaga arrendet på de nya fastställda villkoren; avgåve han ej dylik förklaring, skulle han äga rätt att den 14 mars 1924 frånträda sitt arrende,

dels av herr Olsson i Ramsta, vari hemställdes om skrivelse till Kungl. Maj:t om skyndsamt utredning om huruvida och på vad sätt lindring i arrendevillkoren må kunna beredas de prästgårds- och kronoarrendatorer, som tagit arrendena under högkonjunkturen, samt att Kungl. Maj:t till 1924 års riksdag måtte framlägga de förslag, vartill utredningen gäve anledning.

Jordbruksutskottet vid 1923 års riksdag framhöll, att billighetsskäl talade för bifall till motionerna, men befarade, att ett bifall till desamma skulle medföra vittgående konsekvenser, varför utskottet ansåg sig böra hos riksdagen hemställa om avslag å samtliga motionerna, vilket jämväl blev riksdagens beslut.

I andra kammaren yrkades under överläggningen bifall till den av herr Olsson i Ramsta väckta motionen, vilket yrkande dock avslogs, men med endast 5 rösters majoritet.

Vid 1924 års riksdag väcktes av herr Ingeström i första kammaren och av herr Olsson i Ramsta i andra kammaren motioner, i vilka yrkades

»att riksdagen måtte besluta, att de prästgårds- och kronoarrendatorer, som under år 1916—1921 emottagit sina arrenden, må äga att, där de så önska, uppsäga sina arrenden till upphörande 14 mars 1925,

och att de arrendatorer, som innehava sina arrenden med optionsrätt efter särskild uppskattning, må, om de så önska och uppskattningen skett under åren 1916—1921, äga påkalla ny uppskattning och därefter åtnjuta den nedsättning i arrendeavgiften, som må anses skälig.»

Motionärerna påvisade i motiveringen, att prejudikat fanns på att statsmakterna tidigare beviljat kronoarrendatorer nedsättning i arrendevillkoren med 10 % eller rätt att frånträda arrendet.

Vid 1887 års B-riksdag framlade nämligen Kungl. Maj:t en proposition av ovan angivet innehåll, vilken blev av riksdagen bifallen. En stor del av arrendatorerna begagnade sig av denna uppsägningsrätt.

Jordbruksutskottet vid 1924 års riksdag anser liksom 1923 års jordbruksutskott, att billighetsskäl kunna tala för ett bifall till motionerna, men utskottet framhåller, att en del arrendatorer gjort vinster under högkonjunkturen, samt, vad beträffar prästgårdsarrendatorer, att dessa arrendatorer fått en lindring i det prisfall, som inträffat på byggnadsområdet och på vissa tjänstbarheter. Utskottet är vidare rädd för konsekvenserna och förmodar, att det endast är ett fåtal arrendatorer, som skulle vara i behov av arrende lindring eller att bliva befriade från sina arrenden, samt yrkar på grund därav avslag på motionerna. Vid behandling av ärendet i första kammaren yrkade motionären, herr Ingeström, bifall till motionen, vilket yrkande avlogs med den knappa majoriteten av 59 röster mot 55, som avgåvos för bifall till motionen.

Behandlingen av denna fråga visar alltså, att det i kamrarna har funnits ett stort intresse för saken.

Ännu har ingen märkbar ljusning inträtt för jordbrukets vidkommande. Fall inberättas, då både arrendator och borgesmän fått gå i konkurs för de höga arrendenas skull. Jordbruksutskottets förmodan, att en del arrendatorer gjort betydande vinster under högkonjunkturen, kan näppeligen hänföras till de arrendatorer, som tillträdde sina arrenden under högkonjunkturens senare år, de kunna ej komma så i gång, att några vinster kunde inhöstas. Vad beträffar prästgårdsarrendatorernas förmenta lindring i arrendevillkoren genom prisfall på byggnadsområdet, så har tydligen 1924 års jordbruksutskott överskattat denna omständighet.

Enskilda jordägare ha härvidlag visat sig förstå sina arrendatorers betrykta läge och i många fall medgivit arrendelindring. I likhet med 1924 års motionärer anse vi, att även de arrendatorer, som innehaft sina arrenden med optionsrätt och efter under åren 1916—1921 företagen uppskattning kvarblivit vid sina arrenden, böra äga rätt att påkalla ny uppskattning på egen bekostnad och därefter erhålla den nedsättning i utgående arrendeavgift, som av uppskattningsnämnden och domänstyrelsen prövas skälig.

På grund av vad vi sålunda anført få vi vördsamt hemställa, att riksdagen måtte besluta, att de prästgårds- och krono- arrendatorer, som under år 1916—1921 emottagit sina arrenden, må äga att, där de så önska, uppsäga sina arrenden till upphörande 14 mars 1926, och att de arrendatorer, som innehava sina arrenden med optionsrätt efter särskild uppskattning, må, om de så önska och uppskattningen skett under åren 1916—1921, äga påkalla ny uppskattning och därefter åtnjuta den nedsättning i arrendevillkoren, som må anses skälig.

Stockholm den 21 jan. 1925.

Gustaf Olsson
i Ramsta.

Verner Hedlund,
Östersund.